

Lagrådsremiss

Personsäkerhet

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 9 februari 2006

Thomas Bodström

Charlotte von Essen
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att en ny bestämmelse införs i polislagen. Av bestämmelsen framgår att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande vittnen och andra hotade personer och att föreskrifter om sådant säkerhetsarbete får meddelas av regeringen. Särskilt personsäkerhetsarbete avses att bedrivas av bl.a. polisen för att skydda i första hand personer som lämnar uppgifter i samband med utredningar om allvarlig brottslighet. Inom ramen för detta arbete är tanken att staten skall kunna betala ut ersättning till den som omfattas av säkerhetsåtgärder. Det föreslås att sekretess skall gälla för uppgifter som hänför sig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete och för uppgifter om enskilda personliga förhållanden hänförliga till sådan verksamhet. I lagrådsremissen föreslås dessutom att tystnadsplikten, som följer av sekretessbestämmelserna, skall ges företräde framför meddelarfriheten. Vidare föreslås två ändringar i rättegångsbalkens bestämmelser om vittnesförhör som innebär dels att ett s.k. frågeförbud skall gälla beträffande den som har tystnadsplikt i förhållande till uppgifter hänförliga till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete, dels att en möjlighet att avstå att yttra sig införs beträffande uppgifter om enskilda personliga förhållanden som hänför sig till sådant arbete. Dessutom föreslås att den särskilda ersättningen som i vissa fall skall kunna utgå till den som omfattas av säkerhetsåtgärder som huvudregel inte skall kunna utmätas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2006.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	8
2.4	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	10
2.5	Förslag till lag om förbud mot utmätning av viss ersätt- ning till vittnen och andra hotade personer.....	11
3	Ärendet och dess beredning.....	12
4	Personsäkerhetsarbete.....	12
4.1	En nationell ordning för särskilt personsäkerhetsarbete ...	12
5	Regleringen av det särskilda personsäkerhetsarbetet	14
6	Insynen i ärenden om personsäkerhet.....	16
6.1	Sekretess	16
6.2	Frågor om partsinsyn och sekretess i domstol	21
7	Frågan om beskattning av personsäkerhetsersättning	26
8	Frågan om utmätning av personsäkerhetsersättning.....	28
9	Konsekvenser och ikraftträdande	29
10	Författningskommentar	29
10.1	Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.....	29
10.2	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)....	31
10.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	33
10.4	Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)	34
10.5	Förslag till lag om förbud mot utmätning av viss ersätt- ning till vittnen och andra hotade personer.....	35
Bilaga 1	Utredningens lagförslag.....	36
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna	49

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i rättegångsbalken,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i polislagen (1984:387),
5. lag om förbud mot utmätning av viss ersättning till vittnen och andra hotade personer.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 36 kap. 5 och 6 §§ rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap.

5 §¹

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 § *eller* 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om *denna* utan *tillstånd från* den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 §, 3 kap. 1 § *eller* 5 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken *det* hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om *uppgiften* utan *att* den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, *har gett sitt tillstånd*.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

¹ Senaste lydelse 2001:455.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

6 §

Vittne *må* vägra att yttra sig *angående* omständighet, vars yppande skulle röja, att vittnet eller någon *honom* närstående, som avses i 3 §, förövat brottslig eller vanärande handling. *Vittne må även vägra att avgiva utsaga, varigenom yrkeshemlighet skulle uppenbaras, om ej synnerlig anledning förekommer, att vittnet höres därom.*

Ett vittne får vägra att yttra sig om en omständighet, vars yppande skulle röja att vittnet eller någon vittnet närstående, som avses i 3 §, har förövat brottslig eller vanärande handling.

Ett vittne får även vägra att yttra sig om yrkeshemlighet. Han eller hon får också vägra att lämna uppgift om en enskilds personliga förhållanden som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 50 § sekretesslagen (1980:100).

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om det finns synnerlig anledning att vittnet hörs om yrkeshemligheten eller uppgiften.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att 16 kap. 1 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 5 kap. 9 § och 7 kap. 50 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

9 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till verksamhet som avser säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att verksamheten skadas.

7 kap.

50 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till verksamhet som avser säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

16 kap.

1 §²

Nuvarande lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 §

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i lagrådsremissen Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting, Genomförande av EG-direktivet om överlämnande av passageraruppgifter, Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. och Hemlig rumsavlyssning.

första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

5 kap. 9 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 49 §

7 kap. 50 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:839

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i lagrådsremissen Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting, Genomförande av EG-direktivet om överlämnande av passageraruppgifter, Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. och Hemlig rumsavlyssning.

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §

5 kap. 9 §

7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

7 kap. 50 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

2.4 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs att det i polislagen (1984:387) skall införas en ny paragraf, 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Polisen får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete beträffande vittnen och andra hotade personer. Regeringen får meddela föreskrifter om sådant säkerhetsarbete. I sådana föreskrifter får det anges att även andra myndigheter får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

2.5 Förslag till lag om förbud mot utmätning av viss ersättning till vittnen och andra hotade personer

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Anspråk på ersättning, som utgör en del av säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387) och som kan betalas ut till vittnen och andra hotade personer, får inte utmätas för den ersättningsberättigades skulder. I fråga om förbud mot utmätning sedan ersättning har betalats ut tillämpas 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 13 december 2001 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågor om skydd av hotade bevispersoner m.fl. Utredningen, som antog namnet Personssäkerhetsutredningen, överlämnade i januari 2004 betänkandet Ett nationellt program om personssäkerhet (SOU 2004:1). Betänkandet innehåller bl.a. ett förslag till ett författningsreglerat nationellt personssäkerhetsprogram för bevispersoner (dvs. vittnen, målsäganden, tilltalade och misstänkta) m.fl. och ett förslag om ekonomisk ersättning till hotade personer. Betänkandet behandlar även vissa därmed sammanhängande frågor. Utredningens lagförslag finns i *bilaga 1*.

Utredningens förslag har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2004/860/PO).

4 Personssäkerhetsarbete

4.1 En nationell ordning för särskilt personssäkerhetsarbete

Det är av grundläggande betydelse att medborgare som har upplysningar att lämna om ett brott till polis och åklagare vågar göra det så att brottet kan utredas och lagföras. Det förekommer dock, särskilt i samband med grov eller organiserad brottslighet, att den som lämnar uppgifter utsätts för vedergällning i form av hot eller våld av den eller dem som är delaktiga i den aktuella brottsligheten. Att skydda sådana hotade personer är en ytterst viktig uppgift och kan dessutom i vissa fall vara en förutsättning för att brottsbekämpningen skall kunna bedrivas effektivt. Lika viktigt är det att poliser och andra utsatta yrkeskategorier kan utföra sitt arbete utan att utsättas för repressalier i form av hot och våld.

I dag bedrivs visst personssäkerhetsarbete som syftar till att skydda personer som är utsatta för särskilt allvarliga hot i storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö. Det saknas dock ett för landet sammanhållet och professionellt program för hur skyddet för allvarligt hotade personer skall vara beskaffat. Det ligger ett värde i enhetliga ramar och en nationell samordning av skyddsarbetet. En sådan samordning kan åstadkommas genom enhetliga bestämmelser om skyddsåtgärder, arbetsmetoder och rutiner.

En annan aspekt på det nuvarande säkerhetsarbetet är att Sverige är ett relativt litet land och att det därför kan vara svårt att gömma en hotad person inom landet. Några rutiner för utbyte mellan Sverige och andra länder finns inte i dag, eftersom ett internationellt samarbete regelmässigt bygger på att de länder som deltar har ett fullt utbyggt nationellt handlingsprogram. Skapandet av ett nationellt system för personssäkerhet skulle därför möjliggöra ett framtida samarbete mellan Sverige och andra länder i säkerhetsfrågor.

Frågan om skydd för hotade bevispersoner är aktuell både i Europa och i andra delar av världen. Inom flera länder bedrivs personssäkerhetsarbete

och arbete med att bygga upp riktlinjer och rutiner kring säkerhetsarbetet. Det pågår också arbete mellan länder för att utveckla samarbetet på området. I vissa länder, t.ex. USA, har man lång erfarenhet av personsäkerhetsarbete, medan verksamheten är relativt ny för andra länder. De nordiska länderna saknar lagreglerade vittnesskyddsprogram. Norge, Danmark och Finland har emellertid lagstiftning som syftar till att skydda och stötta utsatta bevispersoner. Flera av de övriga EU-länderna bedriver personsäkerhetsarbete. Bland dessa kan nämnas Storbritannien och även Holland. Av länderna utanför EU som har avancerade möjligheter till skydd kan, utöver USA, särskilt Kanada nämnas.

Även inom det europeiska samarbetet pågår arbete avseende skyddet för bevispersoner. Europarådets ministerkommitté antog den 20 april 2005 en rekommendation angående skyddet av vittnen (Recommendation Rec[2005]9 of the Committee of Ministers to member states on the protection of witnesses and collaborators of justice). Rekommendationen, som skall fungera som en vägledning för medlemsstaterna, anger att dessa skall vidta lämpliga åtgärder för att skydda vittnen.

Ytterligare ett problem i dagens svenska säkerhetsarbete är de ekonomiska bekymmer som en hotad person kan drabbas av. När en förföljd person t.ex. tvingas flytta för att undkomma sina förföljare, uppstår ofta ökade levnadskostnader. I dag finns det inte några möjligheter för den enskilde att få dessa kostnader ersatta.

Det ovan sagda visar att det finns flera skäl att förbättra säkerhetsarbetet beträffande allvarligt hotade och angripna personer. Vi har därför för avsikt att reglera de yttre ramarna för ett sådant personsäkerhetsarbete och att införa en möjlighet att under vissa förutsättningar lämna särskild ersättning till den som är föremål för sådana särskilda säkerhetsåtgärder. Regleringen kommer huvudsakligen att ske i förordning.

Kretsen personer som utsätts för hot och våld är vid och orsakerna till skyddsbehovet varierar. Som framgår ovan är det dock i samband med den grova och organiserade brottsligheten som de allvarligaste hoten oftast förekommer. I många fall där det i och för sig finns ett kvalificerat skyddsbehov kan också säkerheten för de hotade åstadkommas på andra och lämpligare sätt. För att det särskilda personsäkerhetsarbetet skall bli effektivt är det nödvändigt att inrikta det på sådana fall där behovet av skydd är särskilt påtagligt och där de tänkta arbetsmetoderna framstår som den bästa lösningen. Avsikten är därför att särskilt personsäkerhetsarbete skall bedrivas i förhållande till en begränsad krets särskilt hotade personer, i första hand bevispersoner, dvs. misstänkta, tilltalade, målsäganden och vittnen, som medverkar i en rättegång eller förundersökning rörande grov eller organiserad brottslighet. Även andra grupper, såsom anställda inom rättsväsendet och s.k. informatörer (dvs. personer som fortlöpande lämnar information till polisen), kan dock komma att omfattas av arbetet. För att säkerhetsarbetet skall kunna fungera tillfredsställande måste det dessutom kunna omfatta vissa närstående till en hotad person. Avsikten är att särskilt personsäkerhetsarbete, om det finns särskilda skäl, även skall kunna bedrivas beträffande andra personkategorier, t.ex. journalister och politiker. Under samma förutsättning skall särskilt personsäkerhetsarbete även kunna bedrivas beträffande andra personer som är utsatta för särskilt allvarliga hot utan anknytning till grov eller organiserad brottslighet, exempelvis hot om hedersrelaterade

brott. Avsikten är att arbetet endast skall omfatta den som riskerar att utsättas för brottslighet som riktar sig mot hans eller hennes eller en närståendes liv, hälsa, frihet eller frid. När det gäller bevispersoner kommer det dessutom att krävas att de uppgifter som bevispersonen lämnar bedöms ha betydelse för möjligheten att uppnå tillräckliga skäl för åtal och fällande dom samt att det finns ett samband mellan risken för brott och de uppgifter som lämnas. På motsvarande sätt kommer det beträffande informatörer att krävas ett samband mellan risken för brott och den lämnade informationen. När det gäller t.ex. anställda inom rättsväsendet kommer i stället sambandet mellan risken för brott och tjänsten att utgöra en förutsättning för att särskilt säkerhetsarbete skall inledas.

Vår avsikt är inte att reglera vilka åtgärder som kan komma att bli aktuella inom ramen för det särskilda säkerhetsarbetet eller hur arbetet mer i detalj skall utformas. Detta är i stället en fråga för den myndighet som i det enskilda fallet ansvarar för de särskilda säkerhetsåtgärderna.

Utgångspunkten är att det i första hand är polisen som skall bedriva det särskilda personsäkerhetsarbetet. Kriminalvården skall dock ansvara för uppgiften beträffande sådana hotade personer som verkställer fängelsestraff i anstalt.

Som tidigare nämnts avser vi även att införa en möjlighet till särskild ersättning, benämnd personsäkerhetsersättning, som skall kunna ges till den som är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete. Syftet med personsäkerhetsersättningen skall vara att i viss mån ersätta bl.a. de ökade kostnader som kan uppstå till följd av det särskilda personsäkerhetsarbetet. Ersättningen skall kunna avse utgifter, förlorad arbetsförtjänst, intrång i näringsverksamhet och förlust vid avyttring av egendom som orsakas av de åtgärder som vidtas för att förebygga brott. Avsikten är vidare att det är polisen som skall ansvara för hanteringen av den särskilda ersättningen. Den skall lämnas i den utsträckning som är skäligt och betalas ut som ett engångsbelopp. Frågan om ersättning även skall kunna utgå till hotade personer som inte är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete bereds vidare inom Regeringskansliet.

Avsikten är att regleringen om det särskilda personsäkerhetsarbetet, inbegripet personsäkerhetsersättningen, skall träda i kraft den 1 juli 2006.

5 Regleringen av det särskilda personsäkerhetsarbetet

Regeringens förslag: I polislagen införs en bestämmelse om att polisen får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete beträffande vittnen och andra hotade personer. I samma lag införs också en bestämmelse om att regeringen får meddela föreskrifter om särskilt personsäkerhetsarbete och att det i sådana föreskrifter får anges att även andra myndigheter får bedriva sådant arbete.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att det skall införas två nya lagar, varav den ena skall reglera ett nationellt program om per-

sonsäkerhet och den andra skall reglera möjligheten att få personsäkerhetsersättning från staten.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag. *Riksåklagaren* har dock påpekat att man genom att riksdagsbinda utformningen av personsäkerhetsarbetet minskar möjligheterna att snabbt förändra detta utifrån ändrade förutsättningar.

Skälet för regeringens förslag: Att skydda hotade personer är i första hand en fråga för polisen. Av 1 § polislagen (1984:387) framgår att polisverksamheten syftar till att upprätthålla allmän ordning samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Sålunda hör enligt 2 § samma lag till polisens uppgifter både att förebygga brott och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten och att lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen. Att bedriva säkerhetsarbete för hotade personer ryms således i och för sig redan i de uppgifter som polisen ansvarar för. Den tänkta ersättningen kan sägas utgöra en del av detta arbete och kan därmed också omfattas av detta ansvar. Någon ändring i polislagen är därför inte nödvändig för att det avsedda säkerhetsarbetet skall kunna bedrivas. Visst säkerhetsarbete till skydd för särskilt hotade personer bedrivs också, främst i de tre storstadsregionerna.

Som framgår ovan saknas det dock i dag ett nationellt sammanhållet säkerhetsprogram för personer som utsätts för mycket allvarliga hot. Vi anser att det finns ett värde i att det nationella säkerhetsarbete som vi nu avser att införa avspeglas i polislagen och att det där klart kan utläsas att polisen får bedriva säkerhetsarbete beträffande vittnen och andra särskilt hotade personer. Vi föreslår därför en bestämmelse med denna innebörd. Säkerhetsarbetet bör benämnas *särskilt personsäkerhetsarbete*. Det kan emellertid inte anses nödvändigt eller ens lämpligt att reglera hela det särskilda personsäkerhetsarbetet i lagform. En övervägande del av den tänkta regleringen rör organisatoriska frågor på en detaljerad nivå och det kan finnas skäl att snabbt ändra regelverket när förutsättningarna ändras. Som vi tidigare har redogjort för (se avsnitt 4.1) är avsikten därför att de yttre ramarna för det särskilda personsäkerhetsarbetet för vittnen och andra hotade personer samt möjligheterna att inom detta säkerhetsarbete lämna ersättning till den som är föremål för säkerhetsåtgärder skall regleras i en särskild förordning. I polislagen bör anges att regeringen får meddela föreskrifter om särskilt personsäkerhetsarbete.

Skyddet av hotade personer är som nyss nämnts huvudsakligen en polisär fråga och huvudansvaret för de personer som omfattas av särskilt personsäkerhetsarbete bör därför ligga på polisen. Som framgår av avsnitt 4.1 ovan avser vi emellertid att låta kriminalvården ansvara för de faktiska säkerhetsåtgärderna avseende personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt. Lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt innehåller bestämmelser om kriminalvård i anstalt efter dom på fängelse och behandlar bl.a. frågor om säkerhet och möjligheter för intagna att vistas utanför anstalten. Det åligger enligt denna lag redan i dag kriminalvården att ansvara för säkerheten för de intagna och det bedrivs ett samarbete mellan polisen och kriminalvården i frågor som rör personsäkerhetsarbete. Vi anser därför att någon motsvarande bestämmelse som den som föreslås i polislagen inte är motiverad i kriminalvårdens regelverk. I stället bör den föreslagna bestämmelsen i polislagen utformas så att re-

geringen får föreskriva att även andra myndigheter – exempelvis Kriminalvården – får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete.

6 Insynen i ärenden om personsäkerhet

6.1 Sekretess

Regeringens förslag: Sekretess skall gälla för uppgift som hänför sig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att verksamheten skadas.

Sekretess skall vidare gälla för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till sådan verksamhet, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. Den tystnadsplikt som följer med sekretessen skall ha företräde framför meddelarfriheten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen har dock, när det gäller sekretess med hänsyn till skyddet för enskilds personliga förhållanden, begränsat sig till att sekretess skall gälla för enskilds personliga förhållanden som hänför sig till *ärende* enligt de av utredningen föreslagna lagarna om personsäkerhet och om personsäkerhetsersättning. Utredningen har vidare, när det gäller sekretess med hänsyn till skyddet för enskilds personliga förhållanden, föreslagit att sekretess skall gälla för uppgift som hänför sig till ärende enligt den av utredningen föreslagna lagen om personsäkerhetsersättning. Utredningen har inte behandlat frågan om förhållandet mellan sekretessen och meddelarfriheten.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har uttalat sig i denna del har i huvudsak tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot utredningens förslag. Flera remissinstanser har uttalat att det bör övervägas om det skall införas särskilda bestämmelser om sanktioner.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av nya sekretessbestämmelser

För att det särskilda personsäkerhetsarbetet skall kunna fungera och för att personer som omfattas av detta arbete skall kunna ges det åsyftade skyddet måste sekretesslagstiftningen vara utformad på ett ändamålsenligt sätt. Uppgifter om dem som skyddas genom särskilt personsäkerhetsarbete liksom uppgifter om polisens arbetsmetoder och rutiner får inte hamna i orätta händer. Skulle sådana uppgifter spridas till t.ex. en företrädare för en kriminell organisation som förföljer en person som omfattas av särskilt personsäkerhetsarbete, kan den som skyddas komma att utsättas för livsfara. Härtill kommer att säkerhetsarbetet måste börja om från början. Ett avslöjande kan också skada andra som omfattas av sådant arbete. Även de poliser och andra tjänstemän som utför säkerhetsarbetet kan komma att bli hotade och därmed utsättas för fara om uppgifterna sprids.

Gällande sekretessbestämmelser ger ett visst skydd mot att uppgifterna sprids. Enligt 5 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess för uppgift som hänför sig till åklagarmyndighets, polismyndighets, Skatteverkets, Tullverkets eller Kustbevakningens verksamhet för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Bestämmelsen gäller brottsförebyggande och brottsbeivrande verksamhet i allmänhet och uppgifterna kan gälla t.ex. arbetsrutiner, spaningsmetoder, utnyttjande av lokaler, personskydd och personuppgifter som rör personal.

I sekretessregler ingår ofta ett skaderekvisit, vilket innebär att sekretess gäller när röjandet av en uppgift innebär risk för skada eller men. Reglerna är i många fall uppbyggda så att sekretess enbart gäller om det kan antas att ett röjande skulle motverka ett angivet syfte eller leda till skada eller men (s.k. rakt skaderekvisit). I fall där det finns ett behov av ett starkare sekretessskydd gäller dock sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan risk för skada eller men (s.k. omvänt skaderekvisit). I dessa fall föreligger alltså en presumtion för sekretess.

Bestämmelsen i 5 kap. 1 § sekretesslagen är utformad med ett rakt skaderekvisit, vilket alltså innebär en presumtion för att uppgifterna är offentliga. Som bestämmelsen är formulerad är sekretessen inte knuten enbart till de uppräknade myndigheterna utan till uppgiften som sådan. Detta innebär att sekretessen följer med uppgiften när denna lämnas vidare till en annan myndighet.

Delvis motsvarande sekretessskydd gäller enligt 9 kap. 17 § sekretesslagen för enskilds personliga och ekonomiska förhållanden. Sekretess gäller här för uppgift i bl.a. polismyndighets verksamhet för att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider skada eller men. Till skillnad från den tidigare nämnda paragrafen är 9 kap. 17 § utformad med ett omvänt skaderekvisit, vilket medför att det gäller en presumtion för sekretess. Däremot följer inte sekretessen med när uppgiften lämnas vidare till en annan myndighet, eftersom sekretessen är knuten till själva verksamheten.

Vidare gäller sekretess inom polisväsendet och kriminalvården enligt 5 kap. 4 § sekretesslagen till skydd för uppgift om åtgärd som har till syfte att förhindra rymning eller fritagning. Sekretess gäller för en sådan uppgift, om det kan antas att syftet med åtgärden motverkas om uppgiften röjs. Vidare gäller enligt 7 kap. 21 § sekretess inom Kriminalvården för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Båda dessa bestämmelser är utformade med ett rakt skaderekvisit. Det föreligger alltså i dessa fall en presumtion för att uppgifterna är offentliga. Sekretessen är i båda dessa fall knuten till själva verksamheten och följer således inte med om uppgiften lämnas vidare till någon annan myndighet.

De nämnda bestämmelserna kommer enligt vår mening inte att ge ett fullgott skydd vare sig för uppgifter om personsäkerhetsverksamheten i sig eller för uppgifter om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till denna verksamhet. Det finns visserligen presumtion för sekretess

för uppgift om enskilds personliga förhållanden både inom polisen, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Ett personsäkerhetsärende kan dock komma att beröra andra verksamhetsområden där det råder presumption för offentlighet i fråga om uppgifter om enskilds personliga förhållanden, t.ex. inom Försäkringskassan. Till detta kommer att sekretessbestämmelsen som avser uppgifter om bl.a. polisens arbetsmetoder och de nyss nämnda sekretessbestämmelserna rörande uppgifter inom kriminalvården innehåller ett rakt skaderekvisit; uppgifterna presumeras alltså vara offentliga. Till detta kommer som tidigare nämnts att flera av de berörda bestämmelserna inte skyddar uppgifterna om de lämnas vidare till någon annan myndighet.

Enligt vår mening behöver därför sekretesslagen kompletteras så att den ger ett mera heltäckande skydd. Sekretessen bör avse dels uppgifter om det särskilda personsäkerhetsarbetet som sådant, t.ex. inom polisen, dels uppgifter om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till sådant arbete.

Utformningen av de nya sekretessbestämmelserna

Behovet av sekretess för uppgifter om själva personsäkerhetsarbetet är knutet till den brottsbekämpande verksamheten. Det är därför enligt vår mening lämpligt att en ny bestämmelse avseende uppgifter som hänför sig till personsäkerhetsarbetet införs i 5 kap. sekretesslagen, dvs. det kapitel i sekretesslagen som innehåller bestämmelser om sekretess med hänsyn till intresset att förebygga eller beivra brott.

Sekretessbestämmelsen bör omfatta sådana uppgifter som avser verksamheten och de särskilda säkerhetsåtgärderna, t.ex. uppgifter om den ansvariga myndighetens arbetsmetoder och rutiner, skyddade boenden och handläggarnas namn. Även uppgifter som tar sikte på hur arbetet är upplagt i de enskilda ärendena bör falla inom det sekretesskyddade området. Som framgått ovan kommer de ansvariga myndigheterna att behöva samarbeta med andra myndigheter och samhällsorgan för att säkerhetsarbetet skall kunna fungera effektivt. Detta innebär att uppgifter om personsäkerhetsverksamheten kan förekomma i olika typer av verksamheter. Sekretessen bör därför gälla uppgifterna som sådana och följa med när uppgifterna lämnas till en annan myndighet, t.ex. Försäkringskassan. Detta bör komma till uttryck genom att sekretessen gäller för uppgift som ”hänför sig till” verksamheten (jfr 5 kap. 1 § sekretesslagen).

Det får förutsättas att den myndighet som ansvarar för det särskilda säkerhetsarbetet utarbetar rutiner för att underrätta andra berörda myndigheter om att en person är föremål för sådant arbete.

En felaktig bedömning av risken för skada som kan uppkomma vid röjandet av uppgifter om personsäkerhetsverksamheten kan få mycket allvarliga konsekvenser. Vi anser därför att den nya bestämmelsen om sekretess för uppgifter som hänför sig till själva personsäkerhetsverksamheten bör innehålla ett omvänt skaderekvisit. Detta innebär att en uppgift om verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete får röjas endast om det i det enskilda fallet står klart att detta kan göras utan fara för att verksamheten skadas.

Enligt vår mening är det naturligt att anlägga samma synsätt i fråga om behovet av sekretess för sådana uppgifter om enskilds personliga för-

hållanden som är hänförliga till personsäkerhetsarbetet. Utredningen har föreslagit att en sekretessbestämmelse till skydd för enskilds personliga förhållanden skall begränsas till uppgifter som hänför sig till personsäkerhetsärenden. Vi anser dock att skyddet inte skall vara begränsat på detta sätt utan i stället, även då det avser uppgifter om enskilds förhållanden, omfatta uppgifter hänförliga till hela personsäkerhetsverksamheten. Genom att uppgifterna skall hänföra sig till verksamheten följer sekretessen med uppgiften när den lämnas vidare till en annan myndighet. Då sekretesskyddet inte förutsätter att uppgifter lämnas från en myndighet till en annan gäller detta även då en enskild person lämnar uppgifter i samband med en myndighetskontakt. Som nyss nämnts får det i sådana fall förutsättas att myndigheten uppmärksammas på att det förekommer ett särskilt personsäkerhetsarbete.

Begreppet ”enskilds personliga förhållanden” innefattar, såvitt gäller fysiska personer, även uppgifter om den enskildes ekonomi (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 190). Vi anser därför att det är tillräckligt att sekretesskyddet gäller för enskilds *personliga* förhållanden. En sekretessbestämmelse med denna innebörd bör tas in i sekretesslagen och placeras i 7 kap. som reglerar skydd för denna typ av uppgifter. Utredningen har föreslagit att sekretess skall gälla för uppgift om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till ärende enligt den föreslagna lagen om personsäkerhetsersättning. Eftersom ersättningen är tänkt att utgöra en del av säkerhetsarbetet behövs dock enligt vår mening inte en sådan särskild sekretessbestämmelse.

Vad som angetts ovan om de konsekvenser som kan uppstå till följd av en felaktig bedömning av risken för skada gäller även uppgifter om en enskilds personliga förhållanden. Vi anser därför att skaderekvisitet bör vara omvänt även i denna bestämmelse, dvs. det bör föreligga en presumtion för sekretess.

Datainspektionen har invänt, att utredningens förslag att uppgifterna, för att omfattas av sekretess, skall hänföra sig till ett ärende om personsäkerhetsarbete kan tolkas som att sekretessen i huvudsak gäller endast i fråga om polisens ärendehantering. Inspektionen har ställt sig frågande till vilka uppgifter hos andra myndigheter som är hänförliga till ett sådant ärende och därför skall omfattas av sekretess. Som nyss nämnts föreslår vi att sekretessen skall gälla själva uppgifterna. Detta innebär att uppgifterna – i den mån de kan sättas i samband med ett särskilt personsäkerhetsarbete – blir skyddade i all myndighetsverksamhet, oavsett var de förekommer. Till detta kommer att vi nu föreslår att sekretessen skall omfatta uppgifter om enskilds personliga förhållanden hänförliga till *verksamhet* som avser personsäkerhetsarbete och inte begränsas till sådana uppgifter som ingår i enskilda *ärenden* i sådan verksamhet. Mot den bakgrunden anser vi att den föreslagna utformningen av regeln ger ett tillräckligt skydd för uppgifterna.

En särskild fråga är om sekretessen bör vara begränsad i tiden. I de flesta sekretessbestämmelser finns en sekretesstid fastslagen, som varierar med hänsyn till skyddsintresset. När det gäller skyddet för enskilds personliga förhållanden är sekretesstiden i regel maximerad till 50 eller 70 år. I vissa bestämmelser saknas dock tidsgränser. I dessa fall gäller sekretessen i princip för all framtid. I ärenden om särskilt personsäkerhetsarbete kvarstår hotbilden normalt under lång tid, och det kan bli ak-

tuellt att skydda mer än en generation i en hotad familj. Även mycket gamla uppgifter behöver därför omfattas av sekretess. Med hänsyn till detta anser vi att sekretessen enligt de nya bestämmelserna inte bör vara begränsad i tiden.

Vissa remissinstanser har ansett att särskilda sanktioner bör övervägas, med strängare påföljder än vad som i allmänhet gäller för brott mot sekretessbestämmelser. Utredningen har dock inte behandlat denna fråga och det finns således inte något underlag för att överväga en ändring i denna del.

Tystnadsplikten bör ges företräde framför meddelarfriheten

Med meddelarfrihet avses rätten enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att lämna uppgift i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar. Meddelarfriheten är dock inte oinskränkt. Det är inte tillåtet att lämna ut en allmän handling som omfattas av sekretess. Det är inte heller tillåtet att åsidosätta tystnadsplikt i de fall som anges antingen i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen eller i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Tystnadsplikten har företräde framför meddelarfriheten på vissa områden. Bland annat gäller detta för uppgifter i förundersökning, om de avser kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning eller hemlig kameraövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare. Detsamma gäller uppgifter inom kriminalvården om enskilda personliga förhållanden, om ett röjande kan antas medföra att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men, se 16 kap. 1 § första stycket 3 sekretesslagen.

Uppgifter hänförliga till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete samt uppgifter som rör enskildas personliga förhållanden som hänför sig till ett sådant arbete är som har angetts ovan mycket skyddsvärda. Röjandet av sådana uppgifter skulle kunna leda till allvarlig skada för själva verksamheten, både i ett konkret ärende och när det gäller framtida säkerhetsarbete. Det kan vidare komma att utsätta de personer som är föremål för särskilda säkerhetsåtgärder och de personer som arbetar i verksamheten för allvarlig fara. Enligt vår bedömning får sekretessintresset i dessa fall anses vara starkare än ett önskemål om insyn i den verksamhet som bedrivs inom de berörda myndigheterna. Vi anser därför att detta talar för att den tystnadsplikt som följer av de föreslagna sekretessbestämmelserna bör ha företräde framför meddelarfriheten. Förutsättningar för att dela upp tillämpningsområdet i sådana uppgifter som kan falla in under meddelarfriheten och sådana som inte kan det saknas enligt vår mening när det gäller särskilt personsäkerhetsarbete. Den tystnadsplikt som följer med de föreslagna ändringarna i sekretesslagen bör därför i sin helhet ha företräde framför meddelarfriheten. Detta bör komma till uttryck i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

6.2 Frågor om partsinsyn och sekretess i domstol

Regeringens förslag: Den som har tystnadsplikt enligt den nya bestämmelsen i sekretesslagen om sekretess för uppgift hänförlig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete skall inte få höras som vittne om förhållande som omfattas av tystnadsplikten. Andra vittnen skall få vägra att lämna sekretesskyddade uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till sådan verksamhet.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att ett tillägg görs i 36 kap. 6 § rättegångsbalken som innebär att ett vittne skall få vägra att yttra sig i syfte att inte röja uppgift som hänför sig till verksamhet enligt den särskilda lag om personsäkerhet som utredningen föreslår.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte uttalat sig i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Uppgifter i domstol

De ovan föreslagna sekretessbestämmelserna kommer i de flesta fall att ge uppgifter som hänför sig till särskilt personsäkerhetsarbete ett gott skydd. Frågan är dock i vad mån skyddet kan upprätthållas också i en åtföljande rättegång.

Den grundläggande och även grundlagsskyddade principen är att förhandling i domstol skall vara offentlig (se 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen och 5 kap. 1 § första stycket rättegångsbalken).

Under pågående utredning får den misstänkte viss rätt till insyn i och med att han eller hon delges skälig misstanke. Enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken har den misstänkte och hans eller hennes försvarare från denna tidpunkt rätt att förlöpa, i den mån det kan ske utan men för utredningen, ta del av vad som förekommit under förundersökningen. Vid slutdelgivningen har den misstänkte rätt att ta del av hela utredningsmaterialet. När åtal väcks blir den tilltalade part i domstolsprocessen. Enligt 14 kap. 5 § andra stycket sekretesslagen innebär sekretess inte begränsning i parts rätt enligt rättegångsbalken att få ta del av alla omständigheter som läggs till grund för ett avgörande av ett mål eller ärende.

Det nu sagda innebär att uppgifter om verksamheten i ett särskilt personsäkerhetsarbete som huvudregel kan hållas hemliga för den misstänkte och dennes försvarare fram t.o.m. förundersökningen. Under den följande rättegången ställer sig emellertid saken i viss mån annorlunda. De uppgifter som framkommer under ett förhör utgör praktiskt taget alltid processmaterial och kan då inte hemlighållas för den tilltalade och hans eller hennes försvarare.

Vittnesplikten

En person är skyldig att vittna om sådant som han eller hon har iakttagit eller vet på grund av sin tjänst eller privat. Ibland kan vittnesplikten och

den tystnadsplikt som följer av en sekretessregel komma att stå emot varandra. Vanligen har vittnesplikten företräde framför tystnadsplikten. I några fall kan dock tystnadsplikten ha företräde.

Bestämmelser som ger tystnadsplikten företräde framför vittnesplikten finns i 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Bestämmelserna innebär att det inte är tillåtet att höra en person som vittne om vissa förhållanden som anges i paragrafen. Detta brukar uttryckas så att det råder ett frågeförbud för dessa förhållanden. Frågeförbudet kan inte efterges av vittnet personligen.

Enligt paragrafens första stycke får den som har tystnadsplikt till följd av bestämmelserna om utrikessekretess eller försvarssekretess i 2 kap. 1 § respektive 2 kap. 2 § sekretesslagen eller någon bestämmelse till vilken någon av dessa lagrum hänvisar inte höras som vittne utan att den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats ger sitt tillstånd. Detta innebär bl.a. att poliser och andra tjänstemän som är anställda vid de brottsbekämpande myndigheterna och underrättelsemyndigheterna inte får höras om sådant som berör exempelvis rikets säkerhet eller förhållandet till främmande makt utan att den berörda myndigheten har gett sitt tillstånd.

I 36 kap. 6 § rättegångsbalken finns bestämmelser som för vissa fall ger ett vittne rätt – men inte skyldighet – att vägra att yttra sig med hänvisning till enskilda förhållanden. En sådan vägran kan motiveras av att hans eller hennes utsaga skulle avslöja egen eller anhörigs brottsliga eller vanärande handling eller yrkeshemlighet. Om det finns ”synnerlig anledning” att vittnet hörs, kan dock domstolen besluta att vittnet är skyldigt att yttra sig också om yrkeshemlighet.

Till följd av hänvisningar i 37 kap. 1 § och 3 § andra stycket rättegångsbalken gäller vad som nu har redovisats också vid förhör med part och med målsägande som inte för talan.

Domstolen skall vid vittnesförhör avvisa sådana frågor som uppenbart inte hör till saken eller som är förvirrande eller på annat sätt otillbörliga (se 36 kap. 17 § femte stycket rättegångsbalken).

Behovet att ge skyddet för vissa uppgifter företräde framför vittnesplikten

Det är av största vikt att de grundläggande krav som kan uppställas i fråga om rättegångar kan upprätthållas. Ett av dessa krav är en parts rätt att ställa frågor till ett vittne i syfte att bedöma vittnets trovärdighet. Hänsyn måste alltid tas till den tilltalades och dennes försvarares intresse av en rättvis och i övrigt rättssäker rättegång. Vidare måste domstolen givetvis få ett så fullständigt underlag för sitt ställningstagande som möjligt.

En oinskränkt rätt att i samband med en rättegång ställa och få svar på frågor om ett särskilt personsäkerhetsarbete skulle dock allvarligt kunna motverka syftet med arbetet och till och med kunna spoliera detta. En rättegång skulle därmed kunna medföra stora risker både för de personer som är föremål för säkerhetsåtgärder och för de tjänstemän som deltar i arbetet. Dessutom skulle ett avslöjande av hur ett särskilt personsäkerhetsarbete är upplagt och bedrivs kunna försvåra eller rent av omöjliggöra fortsatt arbete. Sistnämnda förhållande gäller även arbete i andra –

kanske ännu inte påbörjade – ärenden då rutiner och arbetsmetoder kan komma att vara liknande eller de samma i olika ärenden.

Som tidigare nämnts skall domstolen avvisa otillbörliga frågor. Genom denna processledning kan många frågor som uppenbart inte hör till saken komma att inte tillåtas i rättegången. En förutsättning för att domstolen skall kunna utöva processledningen med avseende på frågor som rör särskilt personsäkerhetsarbete är givetvis att domstolen har kännedom om att sådant arbete bedrivs beträffande en bevisperson i ett visst mål. I en rättegång som behandlar den fråga till vilken behovet av säkerhetsåtgärder direkt anknyter, får det förutsättas att domstolen, och i sådant fall även den tilltalade och dennes försvarare, informeras om att en person som skall höras är föremål för personsäkerhetsarbete. Det ligger i åklagarens intresse att så sker, och är även av vikt både för domstolen och försvararen vid förberedelserna inför förhöret med ett skyddat vittne. Det kan å andra sidan finnas fall då det inte finns något behov av att information om säkerhetsarbetet lämnas. Så kan vara fallet då en person som är föremål för säkerhetsåtgärder skall höras om en händelse som helt saknar samband med de bakomliggande orsakerna till att säkerhetsarbete har inletts. Det kan också vara svårt att avgöra om en fråga hör till saken. Vissa frågor, vars svar kan avslöja detaljer i ett personsäkerhetsarbete, kan i vart fall i förstone synas vara relevanta, t.ex. för bedömningen av ett vittnes tillförlitlighet. Vi anser därför att skyldigheten enligt 36 kap. 17 § rättegångsbalken att avvisa frågor som uppenbart inte hör till saken inte i alla fall kan anses utgöra ett tillräckligt skydd för sådana uppgifter om personsäkerhetsarbete som inte bör få röjas.

Det finns mot denna bakgrund anledning att överväga om det bör införas inskränkningar i vittnesplikten, t.ex. så att den tystnadsplikt som följer av de sekretessbestämmelser som vi har föreslagit i avsnitt 6.1, helt eller delvis, ges företräde framför vittnesplikten. Mot detta står dock, som tidigare nämnts, bl.a. intresset för en part att kunna göra en bedömning av en bevispersons trovärdighet och av de lämnade uppgifternas tillförlitlighet. För att en inskränkning i vittnesplikten skall kunna godtas måste därför skälen för en sådan inskränkning vara synnerligen starka. Förutsättningen för att grov eller organiserad brottslighet skall kunna bekämpas är att vittnen, målsäganden och andra bevispersoner vågar berätta om vad de har bevittnat eller varit utsatta för. Avsikten med det särskilda personsäkerhetsarbetet är att sådana personer som till följd av sin vetenskap är utsatta för särskilt allvarliga hot skall kunna ges ett sådant skydd att de, trots det föreliggande hotet, ändå vågar ställa upp och lämna informationen. Skälen för att hemlighålla uppgifter om hur säkerhetsarbetet går till och hur skyddet är utformat är därför sådana att det enligt vår uppfattning är acceptabelt att göra vissa inskränkningar i vittnesplikten.

Utredningen har föreslagit att uppgifterna skall skyddas genom att det i 36 kap. 6 § rättegångsbalken införs en möjlighet för den som hörs som vittne att vägra att yttra sig om omständigheter som hänför sig till den särskilda personsäkerhetsverksamheten. Frågan är dock om en sådan reglering är den mest ändamålsenliga beträffande alla vittneskategorier.

De personer som kan bli aktuella att höra utgörs både av myndighetspersoner, exempelvis anställda inom polisen, kriminalvården och socialtjänsten, och av andra, framför allt de personer som är utsatta för det

ifrågavarande hotet. Genom de sekretessbestämmelser som har föreslagits i avsnitt 6.1 kommer myndighetspersonerna att ha tystnadsplikt i förhållande till bl.a. sådana uppgifter som hänför sig till verksamhet avseende personsäkerhetsarbetet, inklusive uppgifter om den särskilda personsäkerhetsersättningen. Som ovan har redovisats innehåller 36 kap. 5 § rättegångsbalken regler om förhållandet mellan sekretesslagen och vittnesplikten. Av paragrafens första stycke följer att ett s.k. frågeförbud gäller bl.a. för uppgifter som omfattas av utrikes- eller försvarssekretess. När det gäller förhör i domstol med vittnen och andra som omfattas av tystnadsplikt och som kan lämna uppgifter om ett särskilt personsäkerhetsarbete är enligt vår bedömning ett frågeförbud enligt 36 kap. 5 § rättegångsbalken att föredra framför en bestämmelse som ger vittnet rätt att vägra att yttra sig. Just det förhållandet att det här rör sig om personer som omfattas av tystnadsplikt gör det naturligt att utforma begränsningen i vittnesplikten som ett frågeförbud. En annan anledning till att ett frågeförbud är att föredra är att tystnadsplikten är motiverad av hänsyn till allmänna intressen, liknande de som skyddas i 36 kap. 5 § rättegångsbalken.

Vi föreslår därför sammanfattningsvis att ett vittne som är bundet av tystnadsplikt, i domstol inte skall kunna höras om förhållanden som innebär att sekretessbelagda uppgifter om ett särskilt personsäkerhetsarbete avslöjas. Detta frågeförbud bör dock inte gälla om den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, ger sitt tillstånd till att uppgiften röjs. Bestämmelsen bör tas in i 36 kap. 5 § första stycket rättegångsbalken som redan innehåller bestämmelser om frågeförbud med anknytning till olika slag av sekretess.

Frågeförbudet bör begränsas till uppgifter om den verksamhet som avser personsäkerhetsarbete

De föreslagna ändringarna i sekretesslagen innebär att ett stort antal uppgifter kommer att omfattas av sekretess. Sekretess föreslås inte bara gälla uppgifter om verksamheten, t.ex. rutiner och arbetsmetoder hos de ansvariga myndigheterna samt utformningen av arbetet i de enskilda ärendena, utan även andra uppgifter om enskildas personliga förhållanden som hänför sig till sådant personsäkerhetsarbete.

Som tidigare nämnts kan man i vissa fall tänka sig att sekretessbestämmelser helt eller delvis överlappar varandra och att samma uppgifter således kan komma att omfattas av sekretess enligt två eller flera lagrum. Så kan vara fallet inte bara beträffande den föreslagna bestämmelsen om skydd för enskilds personliga förhållanden som hänför sig till personsäkerhetsverksamhet och sekretessregler som redan i dag gäller till skydd för enskilds personliga förhållanden. Samma förhållande kan komma att uppstå vid tillämpningen av de två föreslagna nya sekretessbestämmelserna som hänför sig till särskilt personsäkerhetsarbete. Exempel på detta skulle kunna vara adressuppgifter vid ett skyddat boende, vilka både kan avse uppgifter om verksamheten och uppgifter som hänför sig till den enskildes personliga förhållanden, dvs. var han eller hon hålls gömd.

En tjänsteman som omfattas av tystnadsplikt kan främst komma i en situation där han eller hon under en rättegång behöver lämna uppgifter om verksamheten i ett särskilt personsäkerhetsarbete. Sådana uppgifter

får endast lämnas om det står klart att verksamheten inte kommer att skadas genom utlämnandet. En uppgift om exempelvis hur stort ersättningsbelopp som har betalats ut till ett vittne som är föremål för säkerhetsåtgärder kan vanligen inte anses vara en uppgift som kan skada verksamheten. Däremot kan uppgifter om vilka förmåner i övrigt som en skyddad person har fått och hur säkerhetsarbetet bedrivs medföra att verksamheten skadas. Enligt vår uppfattning bör sådana uppgifter inte behöva avslöjas i domstol om det inte står klart att de kan lämnas ut utan att verksamheten skadas. De bör därför omfattas av ett frågeförbud. Vi anser däremot att det skulle föra för långt att låta alla uppgifter som hänför sig till personsäkerhet omfattas av en sådan bestämmelse om frågeförbud. Vi föreslår därför att uppgifter som enbart skyddar den enskilde, och som alltså inte också kommer att omfattas av sekretess enligt den regel som skall skydda själva verksamheten, inte bör omfattas av bestämmelsen.

En möjlighet att vägra att yttra sig införs för de vittnen som normalt inte omfattas av tystnadsplikt

Att befattningshavare som nu föreslås inte får höras om personsäkerhetsverksamheten, innebär inte att ett heltäckande skydd för uppgifter om säkerhetsarbetet uppnås. Ett inte obetydligt antal skyddsvärda uppgifter som kan förekomma under en rättegång kan lämnas av personer som inte omfattas av bestämmelser om tystnadsplikt, t.ex. den hotade själv, personer i dennes omgivning eller någon annan som av någon orsak har kännedom om de skyddade uppgifterna. Dessa uppgifter kan i många fall vara de samma som lämnas av tjänstemän, t.ex. poliser. Trots att det således inte kommer att vara möjligt att låta dessa uppgifter omfattas av ett frågeförbud talar starka skäl för att de inte bör behöva avslöjas under ett förhör vid rättegången.

Bestämmelsen om ett frågeförbud i 36 kap. 5 § rättegångsbalken är som framgår ovan uppbyggd så, att den kommer att omfatta personer som p.g.a. sin befattning och bestämmelser om tystnadsplikt är förhindrade att lämna vissa uppgifter. Detta kommer bl.a. att gälla poliser och tjänstemän, exempelvis inom kriminalvården, som således blir förhindrade att vittna om själva verksamheten i ett särskilt personsäkerhetsarbete. Enligt vår mening är det inte lämpligt att ändra denna processuella systematik genom att utvidga bestämmelsens tillämpningsområde till att även omfatta personer som inte är bundna av en tystnadsplikt. För dessa vittnen anser vi att man i stället skall införa en ordning som i princip överensstämmer med den som utredningen har föreslagit, nämligen att ett vittne skall få vägra att lämna vissa sekretessskyddade uppgifter som hänför sig till personsäkerhetsarbetet, dvs. att bestämmelsen i 36 kap. 6 § rättegångsbalken kompletteras med en sådan bestämmelse.

Som framgår ovan föreslås frågeförbudet beträffande befattningshavare begränsas till uppgifter som, om de lämnas ut, kan skada själva verksamheten. Vid ett förhör med ett vittne som inte är tjänsteman faller det sig naturligt att delvis annorlunda uppgifter kommer att efterfrågas. I dessa fall, t.ex. vittnesförhör med en hotad person som själv omfattas av ett personsäkerhetsarbete, kan det snarare vara aktuellt att höra vittnet om förhållanden av personlig art. Mot den bakgrunden gör vi bedömningen

att den föreslagna möjligheten att avstå från att yttra sig bör gälla enbart sekretesskyddade uppgifter rörande enskilds personliga förhållanden och inte uppgifter som uteslutande avser själva verksamheten. Den föreslagna regleringen i 36 kap. 6 § rättegångsbalken bör alltså, enligt vår mening, knyta an till den föreslagna sekretessbestämmelsen för enskilds personliga förhållanden som hänför sig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete.

I enlighet med vad som redan i dag gäller beträffande möjligheten att vägra att yttra sig bör den nya regeln inte vara undantagslös. I vissa fall bör intresset av att bevara uppgiften få vika för vikten av en fullständig utredning. Därför anser vi att undantag skall kunna göras för det fall att det förekommer synnerlig anledning att vittnet hörs. Vid den rättegång som utgör grunden till hotet bör t.ex. frågor om någon är föremål för särskilt säkerhetsarbete och till vilket belopp en eventuell ersättning har utgått kunna utgöra sådana undantag. Närmare frågor om innehållet i säkerhetsarbetet eller vilka utgifter och kostnader som ersättningen avser att täcka bör däremot normalt inte omfattas av undantaget.

7 Frågan om beskattning av personsäkerhetsersättning

<p>Regeringens bedömning: Beskattningen av personsäkerhetsersättning följer regleringen i inkomstskattelagen (1999:1229).</p>
--

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att personsäkerhetsersättning skall vara undantagen från beskattning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte uttalat sig. *Skatteverket* har tillstyrkt förslaget men uttalat att det bör klargöras i vad mån skattefri personsäkerhetsersättning bör utgå eller en statlig arbetsgivare i stället bör kompensera den anställda

Skälen för regeringens bedömning: Som angetts i avsnitt 4.1 förekommer det ofta att personer som lever under allvarliga hot får förhöjda levnadskostnader eller drabbas av förluster i samband med att de försöker skydda sig mot brott. Möjligheterna att få ersättning enligt det i dag gällande systemet är som angetts begränsade. Mot denna bakgrund har vi för avsikt att införa en ny ersättningsform, personsäkerhetsersättning, som under vissa förutsättningar skall kunna utbetalas till personer som omfattas av ett särskilt personsäkerhetsarbete. Avsikten är att viss ersättning skall kunna lämnas – i skälig utsträckning och som ett engångsbelopp – för utgifter, förlorad arbetsinkomst, intrång i näringsverksamhet och förlust vid avyttring av egendom som orsakas av de åtgärder som vidtas för att förebygga brott. Ersättningen avses betalas ut som ett engångsbelopp med högst tio gånger det prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller då ersättningen bestäms.

En särskild fråga är om en sådan personsäkerhetsersättning skall vara skattefri, som utredningen har föreslagit. Som motiv för skattefrihet har anförts att även om ersättningen till viss del skall kompensera inkomstbortfall, kan ersättningen inte sägas ha sin grund i något tjänsteåtagande

eller annat uppdrag. Fokus är i stället att garantera den enskildes personliga säkerhet. Ersättningen bör därför vara skattefri och fastställas som ett nettobelopp.

Regleringen i inkomstskattelagen innebär att inkomster som kan hänföras till något inkomstslag (tjänst, näringsverksamhet, kapital) skall tas upp till beskattning. För personsäkerhetsersättning torde paralleller kunna dras till skadestånd som erhålls för att täcka inkomstbortfall. Sådant skadestånd är skattepliktigt i det inkomstslag där inkomsten skulle ha beskattats (se t.ex. RÅ 1966:1 och 1971:6).

Utredningens förslag att personsäkerhetsersättning skall vara undantagen från beskattning avviker alltså från gällande skatteprinciper. För sådant undantag krävs starka skäl. Vad gäller förekomsten av starka skäl vill vi framhålla följande.

De personer som kommer att få personsäkerhetsersättning löper en påtaglig risk att utsättas för allvarlig brottslighet. Som vi tidigare framhållit är det viktigt att såväl uppgifter om det särskilda personsäkerhetsarbetet som uppgifter om enskilda personer som är föremål för sådant arbete kan hemlighållas, då ett avslöjande skulle kunna få stora negativa konsekvenser, både för arbetet och för de personer som är inblandade i det. Frågan är då om risken för ett avslöjande skulle kunna motivera att ersättningen blir skattefri. Vid bedömningen härav måste sekretessreglerna beaktas. Sekretesskyddet för uppgifter om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden som förekommer hos Skatteverket är mycket starkt. Enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) gäller i dessa fall absolut sekretess, vilket innebär att någon prövning av eventuell skada inte skall ske. Sekretessen gäller enligt paragrafens tredje stycke som huvudregel inte beslut, varigenom skatt eller pensionsgrundande inkomst fastställs eller underlag för bestämmande av skatt. Under förutsättning att personuppgifterna beträffande den som omfattas av beslutet är skyddade i folkbokföringen (spärmarkering, kvarskrivning eller fingerade personuppgifter) innehåller emellertid dessa beslut inte några uppgifter som innebär en risk för att skyddade uppgifter avslöjas. Det får också förutsättas att huvuddelen av de personer som är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete i någon form kommer att ha sådana skyddade personuppgifter. Risken för att uppgifter om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden skall lämnas ut till någon obehörig framstår därför i det närmaste som obefintlig. Argumentet om anonymitetsskydd är således inte tillräckligt starkt för att motivera en särskild reglering om skattefrihet för personsäkerhetsersättning.

Beskattningen av personsäkerhetsersättning bör i stället följa gällande inkomstskattereglering. Den skattepliktiga delen av personsäkerhetsersättningen bör därmed fastställas som ett bruttobelopp.

8 Frågan om utmätning av personsäkerhetsersättning

Regeringens förslag: Anspråk på personsäkerhetsersättning skall vara fri från utmätning. Sedan ersättning har betalats ut får vad som hålls avskilt inte utmätas, om ersättningen skall tillgodose ett kvarstående försörjningsbehov eller, i annat fall, om mindre än två år har förflutit sedan ersättningen betalades ut.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att personsäkerhetsersättning skall vara fri från utmätning.

Remissinstanserna: Skatteverket har tillstyrkt att personsäkerhetsersättningen skall vara utmätningfri. Övriga remissinstanser har inte uttalat sig i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Normalt kan ersättningar av olika slag utmätas. Utredningen har dock föreslagit att personsäkerhetsersättningen skall vara fri från utmätning. Frågan är om det är motiverat att införa ett utmätningförbud.

Som redovisats ovan i anslutning till frågan om beskattning av personsäkerhetsersättning har den tänkta ersättningsformen till syfte att ersätta personer som omfattas av ett särskilt personsäkerhetsarbete för den ekonomiska skada dessa genom de vidtagna säkerhetsåtgärderna har förorsakats. Ersättningen avser alltså inte den lämnade informationen som sådan utan skall till viss del täcka de kostnader som uppstått till följd av de behövliga skyddsåtgärderna. Ersättningen får därför anses relatera till den enskildes säkerhet och är alltså av personlig natur. Genom personsäkerhetsersättningen skall den enskildes existens till viss del tryggas. Tanken är dock inte att han eller hon genom ersättningen skall komma i ett bättre läge ekonomiskt än tidigare. Som *Skatteverket* har anfört skulle en ordning där utmätning kan ske innebära praktiska handläggningssvårigheter. Om ersättningen skall vara möjlig att utmäta, innebär det att Kronofogdemyndigheten åläggs en inte oväsentlig utredningsskyldighet och vidare skapas möjligheter till godtyckliga bedömningar. Med beaktande av utskottets regler om undantag från utmätning skulle ett sådant system troligen även medföra ett antal överklaganden till domstol, vilket skulle innebära en ökad insyn i ärendena och i förlängningen att skyddade uppgifter riskerar att bli kända.

Sammanfattningsvis anser vi att dessa skäl talar för att det införs ett förbud mot att utmäta personsäkerhetsersättning. Som utredningen har uttalat kan paralleller dras mellan brottsskadeersättning och personsäkerhetsersättning. Enligt 16 § brottsskadelagen (1978:413) får inte anspråk på brottsskadeersättning utmätas. Sedan ersättningen har betalats ut får vad som hålls avskilt inte utmätas, om medlen skall tillgodose ett försörjningsbehov som alltjämt kvarstår eller, i annat fall, om mindre än två år har gått sedan utbetalningen skedde. Enligt vår mening bör frågan om utmätningfrihet för personsäkerhetsersättning regleras på samma sätt.

Frågor om personsäkerhetsersättning skall regleras i den förordning vi avser att införa. Utmätningförbudet bör dock regleras i en särskild lag.

9 Konsekvenser och ikraftträdande

Regeringens förslag: De kostnadsökningar som förslaget kan komma att medföra för polisen och Kriminalvården finansieras inom befintliga anslag. Lagändringarna skall träda i kraft den 1 juli 2006.

Som har redovisats ovan bedrivs redan i dag personsäkerhetsarbete i de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö. Det är också i dessa regioner som merparten av skyddsinsatserna även fortsättningsvis kan förväntas. Polisen har således redan i dag kostnader för att trygga säkerheten för hotade personer. En sammantagen nationell ordning för personsäkerhetsarbete skapar dock nya möjligheter för polisen att bedriva detta arbete i förhållande till hur verksamheten är organiserad i dag. Detta kan bl.a. antas visa sig i form av personalökningar och höjda genomsnittskostnader per ärende. De ökade kostnaderna för själva säkerhetsarbetet som förslaget kan komma att medföra är emellertid inte större än att de rymms inom polisens ordinarie anslag. Som framgår ovan (avsnitt 4.1) finns det i dag inte någon motsvarighet till den nya ersättningsformen personsäkerhetsersättning. Polisen har därför i dagsläget inte några kostnader i denna del. Personsäkerhetsersättningen är dock tänkt att utgöra en del av säkerhetsarbetet, och de förväntade kostnaderna i denna del är inte heller större än att även de kan rymmas inom polisens anslag. Samma resonemang kan föras när det gäller Kriminalvården. Kriminalvården har redan i dag ett ansvar för säkerheten för de intagna. Det särskilda personsäkerhetsarbete som avses bedrivas av Kriminalvården kan inte förväntas medföra några nämnvärda kostnadsökningar i förhållande till vad som gäller i dag. Merparten av säkerhetsarbetet förväntas också att bedrivas av polisen. Sammantaget gör vi alltså den bedömningen att de kostnadsökningar som förslaget kan komma att medföra skall finansieras inom befintliga anslag för berörda myndigheter.

Övriga förslag till lagändringar som behandlas i denna lagrådsremiss följer av det föreslagna systemet om särskilt personsäkerhetsarbete, inkluderat personsäkerhetsersättning. Dessa lagförslag bedöms inte medföra några ökade kostnader för staten.

Det är angeläget att lagändringarna träder i kraft vid samma tidpunkt som den tänkta förordningen. Förslagen bör träda i kraft den 1 juli 2006. Behov av några särskilda övergångsbestämmelser bedöms inte finnas.

10 Författningskommentar

10.1 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

36 kap. 5 §

Den som till följd av 2 kap. 1 eller 2 §, 3 kap. 1 § eller 5 kap. 9 § sekretesslagen (1980:100) eller någon bestämmelse, till vilken *det* hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om *uppgiften* utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, *har gett sitt tillstånd*.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den, till vars förmån tystnadsplikten gäller, samtycker till det. Den som till följd av 9 kap. 4 § sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om det endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utan hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. andra än försvarare i mål angående brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket sekretesslagen (1980:100) och

2. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

Ändringen behandlas i avsnitt 6.2.

Paragrafen behandlar det s.k. frågeförbudet i rättegång. I det *första stycket* har ett tillägg gjorts. Detta innebär att kretsen av de befattningshavare som på grund av bestämmelser om tystnadsplikt enligt sekretesslagen är förhindrade att lämna uppgifter och inte heller får höras som vittnen om dessa uppgifter, utökats till att avse även dem som till följd av den nya sekretessbestämmelsen i 5 kap. 9 § sekretesslagen är bundna av tystnadsplikt. Uppgifter som hänför sig till verksamhet avseende särskilt personsäkerhetsarbete får därmed inte efterfrågas vid förhör med sådana vittnen om uppgifterna omfattas av sekretess enligt den nämnda paragrafen. Enligt denna föreligger sekretess om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan fara för att verksamheten skadas. Det innebär att polisens och kriminalvårdens rutiner och arbetsmetoder vid särskilt personsäkerhetsarbete som huvudregel inte kommer att få efterfrågas vid ett förhör med en tjänsteman som har tystnadsplikt. Detsamma gäller uppgifter hänförliga till verksamheten som förekommer i de enskilda ärendena, som t. ex. uppgifter om skyddade boenden och handläggarnas namn. Inte heller får uppgifter om vilka närmare förmåner ett vittne har erhållit normalt efterfrågas. Enbart uppgiften att någon har erhållit den särskilda ersättning som kan utgå inom ramen för säkerhetsarbetet och med vilket belopp ersättning i så fall har utgått, utgör däremot normalt en uppgift som inte kan skada verksamheten.

Sekretessen kan efterges av den myndighet i vars verksamhet uppgiften har inhämtats.

Övriga ändringar är redaktionella.

36 kap. 6 §

Ett vittne får vägra att yttra sig om en omständighet, vars yppande skulle röja att vittnet eller någon vittnet närstående, som avses i 3 §, har förövat brottslig eller vanärande handling.

Ett vittne får även vägra att yttra sig om yrkeshemlighet. Han eller hon får också vägra att lämna uppgift om en enskilds personliga förhållanden som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 50 § sekretesslagen (1980:100).

Vad som sägs i andra stycket gäller inte om det finns synnerlig anledning att vittnet hörs om yrkeshemligheten eller uppgiften.

Ändringen behandlas i avsnitt 6.2.

Paragrafen behandlar möjligheten för vittnen att vägra att yttra sig i rättegång. I *andra stycket* (tidigare andra meningen) införs en möjlighet för vittnen att vägra att lämna uppgifter för att inte röja viss sekretesskyddad information om personsäkerhetsarbete. Möjligheten att vägra att yttra sig anknyter till den nya sekretessbestämmelsen i 7 kap. 50 § sekretesslagen som införs till skydd för uppgifter om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till verksamhet avseende personsäkerhetsarbete. Ett vittne får dock inte vägra att yttra sig om det är klarlagt att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men. Skadebedömningen korresponderar här med det omvända skaderekvisit som gäller enligt motsvarande bestämmelse i sekretesslagen.

Möjligheten att vägra yttra sig gäller inte om det föreligger synnerlig anledning att vittnet hörs. Domstolen har att göra denna bedömning och då väga de intressen som är i fråga mot varandra. Vid bedömningen av om det föreligger synnerlig anledning att höra vittnet får domstolen, för det fall uppgiften bedöms ha relevans i målet, göra en avvägning mellan vikten av en fullständig utredning och andra omständigheter, i första hand säkerheten för en hotad person.

Övriga ändringar i paragrafen är redaktionella.

10.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

5 kap. 9 §

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till verksamhet som avser säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att verksamheten skadas.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.1.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om sekretess till skydd för sådana uppgifter som hänför sig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete.

Bestämmelsen är alltså avsedd att skydda uppgifter om själva personsäkerhetsarbetet eller uppgifter som hänför sig till detta. Med särskilt personsäkerhetsarbete avses alla faktiska åtgärder som vidtas för att trygga säkerheten för den hotade person som omfattas av ett sådant arbete, från det att säkerhetsarbetet inleds till dess att skyddsåtgärder inte

längre vidtas. Det kan exempelvis vara fråga om uppgifter rörande polisens handläggningsrutiner och metoder, namn på handläggare i verksamheten och adresser till vilka skyddade personer har flyttats. Det kan också vara fråga om uppgifter som framkommer i samband med handläggning av beslut om den särskilda ersättningen, t.ex. upplysningar om den skyddades identitet och en beskrivning av orsaken till att säkerhetsåtgärder vidtas. Bestämmelsen innehåller ett omvänt skaderekvisit. Detta innebär att det föreligger en presumtion för sekretess och utrymmet för att lämna ut uppgifter är därmed begränsat. För att en uppgift skall kunna lämnas ut skall det vara klarlagt att så kan ske utan fara för att den skyddade verksamheten skadas.

Genom begreppet ”hänför sig till verksamhet” följer sekretessen med uppgiften när den lämnas vidare till en annan myndighet.

7 kap. 50 §

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till verksamhet som avser säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 6.1.

Bestämmelsen innebär att uppgifter om enskilds personliga förhållanden som hänför sig till verksamhet som avser särskilt personsäkerhetsarbete som huvudregel är sekretessbelagda. Sekretessen avser att skydda uppgifter som exempelvis att en enskild person har medgetts särskilda säkerhetsåtgärder eller fått vissa förmåner, och även om var han eller hon hålls gömd. Vidare avser sekretessen att skydda uppgifter om hur säkerhetsarbetet är upplagt i det enskilda fallet. I begreppet ”uppgift om en enskilds personliga förhållanden” innefattas, såvitt gäller fysiska personer, även uppgifter rörande en enskilds ekonomi.

Sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit. Uppgifter om enskilds personliga förhållanden presumeras därför vara hemliga, och för att en sådan uppgift skall kunna lämnas ut skall det stå klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretessen gäller oavsett vid vilken myndighet uppgiften förekommer. Sekretessen är knuten till själva uppgifterna och överförs om dessa lämnas från en myndighet till en annan. Sekretessen följer med uppgifterna även om de överlämnas av den enskilde. Det får förutsättas att den mottagande myndigheten uppmärksammas på att den enskilde är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete.

En särskild fråga är hur denna bestämmelse förhåller sig till andra sekretessbestämmelser som t.ex. bestämmelser om folkbokföringssekretess. Beträffande en person som omfattas av särskilt personsäkerhetsarbete kan man tänka sig att reglerna delvis överlappar varandra då det gäller uppgifter om personnummer och adress, t.ex. då en person som har skyddade personuppgifter i folkbokföringen även omfattas av särskilt personsäkerhetsarbete. I ett sådant fall har den strängare sekretessen företräde (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 70).

16 kap. 1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §
5 kap. 9 §
7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 49 §
7 kap. 50 §
8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Ändringen behandlas i avsnitt 6.1.

I paragrafen har gjorts ett tillägg med anledning av förekomsten av två nya sekretessbestämmelser, 5 kap. 9 § och 7 kap. 50 §. Ändringen medför att den nya sekretessen ges företräde framför meddelarfriheten.

10.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

16 kap. 1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 8 §
5 kap. 9 §
7 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om omhändertagande eller beslut om vård utan samtycke

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

7 kap. 50 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

Den 15 september 2005 utfärdades lag (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100). Genom denna lag ändrades bl.a. 16 kap. 1 § sekretesslagen. Lagen skall träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Den 23 november 2005 antog riksdagen ytterligare en ändring i 16 kap. 1 § som skulle träda i kraft den 1 januari 2006. För att åstadkomma en författningsteknisk samordning mellan den ändring i 16 kap. 1 § som då hade antagits (lag [2005:699]), men som ännu inte har trätt i kraft, och det då föreliggande förslaget föreslog Konstitutionsutskottet två lagar, vilka antogs av riksdagen, se dels lagen (2005:838) om ändring i sekretesslagen (1980:100), dels lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100) (prop. 2004/05:163, bet. 2005/06:KU9 s. 10 och bilaga 3, rskr. 2005/06:33).

Det i denna lagrådsremiss framlagda förslaget till ändring i 16 kap. 1 § föreslås träda ikraft den 1 juli 2006. Förslaget har, på motsvarande sätt som skett i bet. 2005/06:KU9, utformats som dels en lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), dels en lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).

10.4 Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

2 a §

Polisen får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete beträffande vittnen och andra hotade personer. Regeringen får meddela föreskrifter om sådant säkerhetsarbete. I sådana föreskrifter får anges att även andra myndigheter får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 5.

Av paragrafen framgår att polisen får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete beträffande vittnen och andra hotade personer. Polisen har redan i dag ett ansvar för medborgarnas säkerhet och får inte några ytterligare befogenheter genom ändringen. I begreppet ”särskilt personsäkerhetsarbete” innefattas de samlade säkerhetsåtgärder som kan behöva vidtas beträffande exempelvis vittnen och vissa andra personer som är föremål för ytterst allvarliga hot och där ett kontinuerligt och omfattande säkerhetsarbete behöver bedrivas inom ramen för en särskild organisation. Vilka åtgärder som kan komma att ingå i detta arbete varierar från fall till fall då säkerhetsarbetet kommer att utformas individuellt, bl.a. utifrån hotbilden och den skyddades personliga förhållanden för att ett så effektivt skydd som möjligt skall uppnås i varje enskilt fall. Bland de åtgärder som kan komma i fråga kan nämnas rena säkerhetsåtgärder, såsom flyttning till ett skyddat boende och installerande av larm, men även hanter-

ing av praktiska situationer, t.ex. hjälp med olika myndighetskontakter. Begreppet ”särskilt personsäkerhetsarbete” rymmer även den statliga ersättning, personsäkerhetsersättning, som avses kunna utgå till vittnen och andra hotade personer vilka omfattas av säkerhetsarbetet. Vidare innehåller paragrafen ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om det särskilda säkerhetsarbetet. I detta bemyndigande ges regeringen rätt att föreskriva att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas av andra myndigheter än polisen. En sådan myndighet kan vara Kriminalvården.

10.5 Förslag till lag om förbud mot utmätning av viss ersättning till vittnen och andra hotade personer

1 § Anspråk på ersättning, som utgör en del av säkerhetsarbete enligt 2 a § polislagen (1984:387) och som kan betalas ut till vittnen och andra hotade personer, får inte utmätas för den ersättningsberättigades skulder. I fråga om förbud mot utmätning sedan ersättning har betalats ut tillämpas 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken.

Lagen är ny och behandlas i avsnitt 8.

Lagens reglering innebär att anspråk på ersättning från staten som under vissa förutsättningar kan utgå till hotade personer som är föremål för särskilt personsäkerhetsarbete, inte får utmätas.

Sedan ersättningen har betalats ut får vad som hålls avskilt inte utmätas, om medlen skall tillgodose ett försörjningsbehov som alltjämt kvarstår eller, i annat fall, om mindre än två år har gått sedan utbetalningen skedde. Den angivna förutsättningen att medlen skall hållas avskilda innebär, att egendom som har trätt i ersättningens ställe inte omfattas av utmätningens frihet.

Utredningens lagförslag

Förslag till personsäkerhetslag (200X:XX)

Härigenom föreskrivs följande.

Ett nationellt program om personsäkerhet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ett nationellt program om personsäkerhet.

2 § Med bevispersoner avses i denna lag misstänkta, tilltalade, målsägande, vittnen och andra som medverkar i en förundersökning eller rättegång rörande grov eller organiserad brottslighet.

Förutsättningarna för programmets tillämpning

Personkretsen

3 § Programmet får tillämpas beträffande

- 1) bevispersoner,
- 2) anställda inom rättsväsendet och
- 3) närstående till personer under 1 och 2.

Programmet får tillämpas även beträffande andra personer, om det föreligger särskilda skäl.

Risk för brott

4 § En förutsättning för att en person skall beviljas inträde i programmet är att det föreligger en påtaglig risk för brottslighet som riktar sig mot dennes eller en närståendes liv, hälsa, frihet eller frid.

Övriga förutsättningar

5 § För att en bevisperson skall beviljas inträde i programmet krävs, utöver vad som följer av 4 §, att

- 1) de uppgifter bevispersonen lämnar bedöms ha betydelse för möjligheten att uppnå tillräckliga skäl för åtal och fällande dom,
- 2) det finns ett samband mellan risken för brott och de uppgifter som bevispersonen lämnar,
- 3) bevispersonen samtycker till att genomföra programmet och bedöms komma att följa de villkor som ställs,
- 4) bevispersonen har rätt att stadigvarande vistas i landet och
- 5) andra säkerhetsåtgärder bedöms otillräckliga.

För att programmet skall tillämpas beträffande andra personer än bevispersoner krävs att förutsättningarna i första stycket 3–5 är uppfyllda. Beträffande anställda inom rättsväsendet krävs dessutom att det finns ett samband mellan risken för brott och tjänsten.

Polisen

6 § Polisen ansvarar för programmet, om inte annat följer av 7 §.

Kriminalvården

7 § Kriminalvården ansvarar för programmet beträffande den som undergår verkställighet av fängelse. Polisen har dock ansvar för intagen som vistas utanför anstalten med stöd av 34 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Samarbete

8 § Polisen och kriminalvården skall samarbeta med varandra och med andra myndigheter och samhällsorgan som berörs av ett ärende enligt denna lag. Andra myndigheter skall ge polisen och kriminalvården stöd i deras arbete.

Inträde

Ansökan

9 § En ansökan om inträde i programmet får göras av den som önskar skydd i programmet, en myndighet som utreder ett med inträdet sammanhängande brott eller kriminalvården. Frågan om inträde får även tas upp självmant av polisen.

10 § Ansökan om inträde skall göras hos en polismyndighet.

Den skall innehålla uppgifter om den enskilde i de hänseenden som avses i 3–5 §§.

Beslut

11 § En ansökan om inträde skall prövas skyndsamt.

Är förutsättningarna i 3–5 §§ uppfyllda, skall inträde beviljas.

Villkor

12 § Polisen får ställa upp villkor för programmets genomförande som den enskilde är skyldig att följa.

Innehållet i programmet

13 § Den som beviljats inträde i programmet skall få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms nödvändiga och möjliga att genomföra.

Den enskilde skall få hjälp även med myndighetskontakter och annat som krävs för att genomföra programmet.

14 § En polismyndighet får besluta om utträde ur programmet, om någon av förutsättningarna för att tillämpa det inte längre föreligger.

Överklagande

15 § Ett avslagsbeslut på en ansökan om inträde i programmet eller ett beslut om utträde ur programmet får överklagas till Rikspolisstyrelsen.

Överklagandet skall ges in till den polismyndighet som har meddelat beslutet. Det skall ha kommit in dit inom tre veckor från dagen för beslutet.

Rikspolisstyrelsens beslut får inte överklagas.

Bemyndigande

16 § Regeringen eller den myndighet som regeringen beslutar får meddela närmare föreskrifter om vilka polismyndigheter som skall ansvara för programmet och lagens tillämpning i övrigt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Den som är föremål för åtgärder enligt bestämmelserna i personsäkerhetslagen (200x:xx) har rätt till ersättning från staten enligt denna lag (personsäkerhetsersättning).

Ersättning kan utgå även till andra personer som riskerar att utsättas för brottslighet som riktar sig mot liv, hälsa, frihet eller frid, om det föreligger synnerliga skäl.

Bestämmande av ersättning

2 § Personsäkerhetsersättning lämnas i skälig utsträckning för utgifter, förlorad arbetsförtjänst, intrång i näringsverksamhet och förlust vid avyttring av egendom som orsakas av åtgärder till förebyggande av brott.

3 § När personsäkerhetsersättning bestäms, skall andra möjligheter till ersättning beaktas.

4 § Personsäkerhetsersättning fastställs i form av engångsbelopp och betalas med högst tio gånger det prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller då ersättningen bestäms.

Handläggningen

5 § Ärende om personsäkerhetsersättning prövas av Brottsoffermyndigheten.

6 § Ansökan om personsäkerhetsersättning skall göras inom två år från det att utgiften eller förlusten uppstod.

7 § Beträffande prövningen av ärende om personsäkerhetsersättning gäller i övrigt vad som sägs om ärende om brottsskadeersättning i 12–15 §§ brottsskadelagen (1978:413) i tillämpliga delar.

Övrigt

8 § Anspråk på personsäkerhetsersättning får inte överlåtas, innan ersättningen är tillgänglig för lyftning.

9 § Personsäkerhetsersättning får inte utmätas.

10 § Utgår personsäkerhetsersättning, inträder staten intill det utgivna beloppet i den ersättningsberättigades rätt till skadestånd till den del detta inte har beaktats vid bestämmande av ersättningen. Detsamma gäller be-

träffande annan förmån som hade bort beaktas vid ersättnings bestäm- Bilaga 1
mande men som då inte var känd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Förslag till lag (200X:XX) om behörig domstol vid sekretess
för personuppgifter

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs följande.

Följer av lag att talan skall väckas eller ansökan göras vid tingsrätten i den ort där part eller annan har hemvist eller är folkbokförd, får, om sekretess gäller för dennes personuppgifter, talan väckas eller ansökan göras vid tingsrätt som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken att 36 kap. 6 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 kap. Om vittne

6 §

Vittne *må* vägra att yttra sig angående omständighet, vars yppande skulle röja, att vittnet eller någon honom närstående, som avses i 3 §, förövat brottslig eller vanärande handling. *Vittne må även vägra att avgiva utsaga, varigenom yrkeshemlighet skulle uppenbaras, om ej synnerlig anledning förekommer, att vittnet höres därom.*

Ett vittne får vägra att yttra sig angående omständighet, vars yppande skulle röja, att vittnet eller någon honom närstående, som avses i 3 §, förövat brottslig eller vanärande handling. *Ett vittne får vägra att yttra sig också i syfte att inte röja yrkeshemlighet eller uppgift som hänför sig till verksamhet enligt personsäkerhetslagen (200x:xx), om inte synnerlig anledning förekommer, att vittnet hörs därom.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs i fråga om föräldrabalken¹ att 21 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 kap. Om verkställighet av domar, beslut eller avtal om vårdnad, boende eller umgänge

1 §²

Vid verkställighet skall barnets bästa komma i främsta rummet.

Verkställighet av vad allmän domstol har bestämt i dom eller beslut om vårdnad, boende, umgänge eller överlämnande av barn söks hos länsrätten. Har domen eller beslutet inte vunnit laga kraft och är det inte särskilt medgivet att verkställighet ändå får ske, får länsrätten inte vidta åtgärder enligt 2–4 §§.

Verkställighet av avtal enligt 6 kap. 6 §, 14 a § andra stycket och 15 a § andra stycket söks hos länsrätten. Vad som i detta kapitel föreskrivs om verkställighet av dom eller beslut som vunnit laga kraft gäller även ett sådant avtal.

Gäller sekretess för motpartens eller barnets personuppgifter, får verkställighet enligt andra eller tredje stycket sökas hos länsrätt som regeringen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Balken omtryckt 1995:974.

² Senaste lydelse 1998:319.

Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Bilaga 1

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. att 5 och 8 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

I Danmark, Finland, Island eller Norge meddelad dom, varigenom dömts i Danmark till faengsel eller haeft, i Finland till tukthus eller fängelse, i Island till fangelsi eller vardhald och i Norge till fengsel eller hefte, *må* på begäran verkställas här i riket, om den dömde när verkställighet skall ske är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige. Uppehåller han sig här i riket, *må* även *eljest* domen verkställas här, om det med hänsyn till omständigheterna *finnes* lämpligast.

5 §

I Danmark, Finland, Island eller Norge meddelad dom, varigenom dömts i Danmark till faengsel eller haeft, i Finland till tukthus eller fängelse, i Island till fangelsi eller vardhald och i Norge till fengsel eller hefte, *får* på begäran verkställas här i riket, om den dömde när verkställighet skall ske är svensk medborgare eller har hemvist i Sverige. Uppehåller han sig här i riket *eller riskerar han att utsättas för brottslighet som riktar sig mot hans liv, hälsa, frihet eller frid*, *får* även *annars* domen verkställas här, om det med hänsyn till omständigheterna *anses* lämpligast.

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, *må* verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, *må* även *eljest* domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna *finnes* lämpligast.

8 §¹

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, *får* verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater *eller riskerar han att utsättas för brottslighet som riktar sig mot hans liv, hälsa, frihet eller frid*, *får* även *annars* domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna *anses* lämpligast.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, skall kriminalvårdsstyrelsen vid behov ombesörja att den dömde överförs

¹ Senaste lydelse 1983:226.

till den staten. Styrelsen får därvid begära hjälp av polismyndigheten i Bilaga 1
den ort där den dömda uppehåller sig.

Påträffas den dömda här i riket före frigivningen, får polismyndigheten på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning ombesörja att han överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Skall den dömda enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att det skall införas en ny paragraf, 5 kap. 8 §, av följande lydelse, dels att 7 kap. 15 och 21 §§ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 kap. Sekretess med hänsyn främst till intresset att förebygga eller beivra brott

8 §

Sekretess gäller för uppgift om verksamhet enligt personsäkerhetslagen (200x:xx), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att verksamheten skadas.

7 kap. Sekretess med hänsyn främst till skyddet för enskilda personliga förhållanden

15 §²

Sekretess gäller

1. i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen och, i den utsträckning regeringen föreskriver det, i annan verksamhet som avser registrering av betydande del av befolkningen,

2. i verksamhet som avser förande av eller uttag ur sjömansregistret, för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i ärende om fingerade personuppgifter för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Om en uppgift för vilken sådan sekretess gäller har lämnats till en annan myndighet, gäller sekretessen också där.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Sekretess gäller för uppgift om enskilda personliga förhållanden som hänför sig till ärende enligt personsäkerhetslagen (200x:xx) eller lagen (200x:xx) om personsäkerhetsersättning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men.

¹ Omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 1999:328.

I fråga om uppgift i allmän handling enligt första eller andra stycket gäller sekretessen i högst sjuttio år.

21 §³

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut av Kriminalvårdsstyrelsen eller någon av kriminalvårdens nämnder och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt.

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut av Kriminalvårdsstyrelsen eller någon av kriminalvårdens nämnder och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt *utom i ärende enligt 5 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.*

Sekretess gäller också hos regeringen i ärende om överförande av verkställighet av brottmålsdom för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men eller att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte regeringens beslut i ärendet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

³ Senaste lydelse 1994:595.

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229) att det skall införas en ny paragraf, 8 kap. 30 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. Inkomster som är skattefria

Hittelön m.m.

30 a §

*Ersättning enligt lagen
(200x:xx) om personsäkerhetser-
sättning är skattefri.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Förteckning över remissinstanserna

1. Riksdagens ombudsmän (JO)
2. Statens institutionsstyrelse
3. Svea Hovrätt
4. Hovrätten över Skåne och Blekinge
5. Stockholms tingsrätt
6. Malmö tingsrätt
7. Umeå tingsrätt
8. Kammarrätten i Stockholm
9. Kammarrätten i Göteborg
10. Länsrätten i Stockholms län
11. Länsrätten i Göteborg
12. Länsrätten i Norrbottens län
13. Justitiekanslern
14. Domstolsverket
15. Riksåklagaren
16. Ekobrottsmyndigheten
17. Rikspolisstyrelsen
18. Säkerhetspolisen
19. Kriminalvårdsstyrelsen
20. Brottsförebyggande rådet
21. Brottsoffermyndigheten
22. Datainspektionen
23. Migrationsverket
24. Utlänningsnämnden
25. Riksförsäkringsverket (RFV)
26. Socialstyrelsen
27. Barnombudsmannen
28. Skatteverket
29. Länsstyrelsen i Stockholms län
30. Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet
31. Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet
32. Avdelningen för samhällsvetenskaplig genusforskning vid Uppsala universitet
33. Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet
34. Sveriges advokatsamfund
35. Brottsofferjourernas Riksförbund
36. Försäkringsjuridiska Föreningen
37. Landstingsförbundet
38. Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor
39. RiksKvinnoCentrum
40. Riksorganisationen för Kvinnojourer och Tjejjourer i Sverige
41. Svenska Journalistförbundet
42. Svenska Kommunförbundet
43. Sveriges Domareförbund
44. Sveriges Försäkringsförbund
45. Sveriges Kvinnojourers Riksförbund
46. Umgängesrätts Föräldrarnas Riksförening